

Ved mistanke om vold/overgrep i hjemmet, skal saken meldes til barneverntjenesten, eventuelt også politiet, uten å kontakte foreldrene først. Verktøy: Veileder i å oppdage og håndtere mistanke om vold/sekssuelle overgrep

Veileder i å oppdage og håndtere mistanke om vold/sekssuelle overgrep mot barn og unge i nære relasjoner¹

- 1. Ved mistanke om vold/overgrep/sekssuelt misbruk skal du straks formidle dette til leder/pedagogisk leder/styrer/rektor, eventuelt sosiallærer/inspektør, uten å dele bekymringen/opplysningene med noen andre, hverken ansatte eller foresatte. Obs! Personlig meldeplikt og -rett, se nedenfor.**
- 2. Ved fare for liv og helse vil helsestasjonens/barnehagens/skolens ledelse straks ta kontakt med politiet. I øvrige saker vil barnevernet bli kontaktet. I begge tilfeller skal dette skje så fort som overhodet mulig.**
- 3. Helsestasjonens/barnehagens/skolens ledelse ivaretar saken videre i samarbeid med involverte instanser/personer, og formidler informasjon videre der dette er nødvendig.**

Vold, inkludert sekssuelle overgrep, i nære relasjoner er et brudd på grunnleggende menneskerettigheter som samfunnet har en plikt til å forebygge og bekjempe.

Risør kommune har nulltoleranse mot vold ([Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2015-2020](#)). For å være i stand til å avdekke og håndtere vold i nære relasjoner, er vi avhengige av at de som jobber med mennesker i kommunen har nødvendig kunnskap om hvordan volden rammer, hvordan den kan avdekkes og hva man skal gjøre dersom noen man er i kontakt med er utsatt for vold.

Ved mistanke om vold fra foreldre/foresatte, skal foreldre/foresatte ikke informeres om at barn har fortalt dette, ei heller at melding sendes barnevernet. Dette for ikke å risikere ny eller mer alvorlig vold mot barnet, eller at barnet kan bli instruert til ikke å fortelle noe til andre.

Det finnes ingen enkel «oppskrift» på hvordan avdekke at barn er utsatt for vold. Barn har ikke nødvendigvis synlige symptomer selv om de er utsatt for vold, og barn kan utvise problematferd uten at de har vært utsatt for vold/overgrep. Det samlede bildet og din opplevelse av barnet spiller inn. Barn kan sende ulike direkte og indirekte signaler på at de ikke har det bra som kan vekke voksnes oppmerksomhet. Det kan være verbale uttrykk, ulike reaksjoner eller spesiell oppførsel. Snakk gjerne med barnet om disse signalene. Er det noe mer her enn en vag mistanke? Har du andre indikasjoner på at barnet kan leve med vold? Drøft saken med leder/styrer/rektor, og ring gjerne barnevernet for rådgivning dersom du er i tvil. [Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har samlet tegn på overgrep hos barn på sin hjemmeside](#)².

¹ Utarbeidet av BTI prosjektgruppe og gjennomgått i dialogmøte med barnevern og politi 21.09.2017

²

https://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Retningslinjer_sekssuelle_overgrep_utviklingshemmede/Sjekkliste___Tegn_pa_at_fysiske_ogeller_sekssuelle_ov ergrep_kan_ha_funnet_sted/

Ved mistanke om vold/overgrep i hjemmet, skal saken meldes til barneverntjenesten, eventuelt også politiet, uten å kontakte foreldrene først. Verktøy: Veileder i å oppdage og håndtere mistanke om vold/sekssuelle overgrep

Samtaler med barn - når barn forteller spontant om vold og overgrep

Det er viktig at du som voksen er tilgjengelig for samtale dersom barnet spontant forteller, eller selv ønsker å snakke med deg. Det kan være at barnet har valgt å fortelle sin historie til nettopp deg.

TIPS TIL SAMTALEN

- Vær positiv nysgjerrig og utforsk, men stopp når du syns du har fått nok til å avgjøre om du skal melde til barnevern/politi. Ikke spør konkret om *hva* som har skjedd og *hvem* som har gjort det.
- Vær rolig, ta imot det barnet har å si uten å avbryte barnets fortelling
- Lytt aktivt, men still aldri ledende spørsmål
- Vær tålmodig og avbryt ikke barnets fortelling
- Av og til kan det være hensiktsmessig å gjenta de siste ordene barnet sier i en setning.
- Anvend gjerne støtteord som: «Mmm», «ja», «fortell mer om det?»

VIKTIG

- Når barnet er ferdig med sin fortelling, bekreft det barnet har sagt og tydeliggjør for barnet at alt det har sagt er viktig.
- Ikke lov barnet at du ikke skal si det til noen, selv ikke når barnet ber om det.
- Forklar barnet at du må snakke med noen andre voksne om det barnet har fortalt, men at du skal fortelle når du gjør det, og med hvem.

ETTER SAMTALEN

- Skriv ned alt du og barnet har sagt – så ordrett som mulig, i loggskjema for din tjeneste
- Ta kontakt med din leder og drøft hva barnet har fortalt.
- Ta kontakt med Konsultasjonsteam, barneverntjenesten/politi og drøft videre framgangsmåte. Ved fare for liv og helse, i akutte saker, f.eks. om en opplever at en ikke kan sende barnet hjem fra barnehage eller skole, skal alltid politiet kontaktes først. Politiet kontakter så barneverntjenesten. I andre tilfeller er det barneverntjenesten som vurderer om politiet skal kontaktes.
- Vis barnet at du bryr deg og at du er tilgjengelig for barnet. Ta opp med din leder dersom det kommer nye opplysninger i saken som skal meldes til barnevernet³.

Bekymringsmelding til barnevernet

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. **Barnevernet skal alltid kontaktes ved mistanke om vold i nære relasjoner, uten at foresatte involveres først.** Barnevernvakten i Arendal kan kontaktes utenom vanlig arbeidstid dersom situasjonen er akutt, ring 37 01 31 01.

Alle ansatte i Risør kommune er personlig ansvarlig for at bekymringsmelding blir sendt barnevernet (jfr. barnevernloven § 6-4, helsepersonelloven § 33, opplæringslova § 15-3 og barnehageloven § 22). Når slik mistanke oppstår skal den ansatte umiddelbart informere sin leder.

Bekymringsmeldingen skal sendes så raskt som mulig etter at informasjonen er mottatt eller mistanken har oppstått. Ved tvilstilfeller, diskuter gjerne saken anonymt med barnevernet, ring

³ Se rutinen Overgrep i barns nære relasjoner, https://risor.qmplus.com/qmplus/ShowFile/816/0/0/0/Overgrep_i_barns_n%C3%A6re_relasjoner.html?Company=ris%C3%B8r

Ved mistanke om vold/overgrep i hjemmet, skal saken meldes til barneverntjenesten, eventuelt også politiet, uten å kontakte foreldrene først. Verktøy: Veileder i å oppdage og håndtere mistanke om vold/sekuelle overgrep

Barneverntjenesten Øst i Agder på 47 99 33 33. **Det er virksomheten som skal sende bekymringsmelding, men meldeplikten er personlig. Det vil si at du har rett og plikt til å melde bekymring på selvstendig grunnlag dersom du er bekymret for et barn.**

En bekymringsmelding til barnevernet bør inneholde følgende:

- Opplysninger om de involverte (navn, fødselsdato og adresse)
- Årsak til bekymring (hva har du sett, hørt og observert)
- Kontaktperson og eventuelt hvem har førstehåndskunnskap/informasjon.
- Hva har melder foretatt seg?

Melding til politiet

Politiets hovedoppgave ved vold i hjemmet er å iverksette nødvendige tiltak for å stanse volden. Politiet risikovurderer voldsaker med tanke på fare for gjentakelse, etterforsker sakene og straffefølger eventuelt voldsutøveren. Politiet (påtalemyndigheten) kan ilegge besøksforbud dersom det er grunn til å tro at det ellers vil bli begått ny vold. Voldsalarm, relokalisering og adressesperre er andre mulige beskyttelsestiltak. Alle politidistrikt har en familievoldskoordinator med spesialkompetanse på dette feltet. Det er mulig å kontakte politiet for en uformell prat om situasjonen, også anonymt. Som hjelper kan du rådføre deg med politiet selv, eller du kan ringe sammen med personen det gjelder på telefon 02800.

Avvergeplikten

I følge straffelovens generelle bestemmelse om avverge er enhver forpliktet til å «avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått.» Den generelle avvergeplikten innbefatter også fagpersoner.

Lovbestemmelsen er begrenset til nærmere angitte straffbare handlinger, blant annet voldtekt ([strl § 291](#) og [strl § 299](#)), incest ([strl § 312](#)) og alvorlig eller gjentatt mishandling eller overgrep i nære relasjoner ([strl § 282](#) og [strl § 283](#)).

Avvergeplikten inntreffer altså når du holder for sikkert eller mest sannsynlig at den straffbare handlingen vil bli begått. Dersom handlingen allerede er begått, har du avvergeplikt bare når du regner det som sikkert eller mest sannsynlig at den straffbare handlingen vil gjentas. Avvergeplikten går foran taushetsplikten du har som fagperson.

I en akutt situasjon anbefaler vi alltid å ringe 112. Du kan også kontakte politiet på tlf. 02800.

Hvis avverge er aktuelt for å beskytte en person med omsorgsansvar, må det vurderes hvorvidt vedkommende er i stand til å ta vare på egne barn eller andre sårbare i sin omsorg. Dersom det er holdepunkter for at barn er skadelidende skal barneverntjenesten varsles, jf [opplysningsplikten til barnevernet](#).

Håndtering av bekymringsmelding i barneverntjenesten

Barneverntjenesten skal i alvorlige saker uten unødig opphold

- samtale med barnet det gjelder, eventuelt bes melder snakke mer med barnet for å innhente mer informasjon
- gjennomføre undersøkelse
- konkludere med tiltak eller henleggelse

Ved mistanke om vold/overgrep i hjemmet, skal saken meldes til barneverntjenesten, eventuelt også politiet, uten å kontakte foreldrene først. Verktøy: Veileder i å oppdage og håndtere mistanke om vold/sekusuelle overgrep

Melder skal få en kort standardmelding om saken er tatt inn til undersøkelse eller ikke. Melder kan kontaktes ved behov for ytterligere informasjon og eventuelt samarbeid om tiltak.

Barneverntjenesten skal løpende vurdere behovet for informasjon til melder og andre personer/instanser som har nær kontakt med barnet i saker som gjelder vold og seksuelle overgrep mot barn. Dette gjelder også i saker som anmeldes til politiet, men hensynet til etterforskning går noen ganger foran reglene om tilbakemelding til melder.

Veiledning fra Konsultasjonsteamet

Benytt Konsultasjonsteam til råd og veiledning, gjerne i forkant av melding til barnevernet hvis du er i tvil, og du ikke oppfatter saken som helt akutt. Konsultasjonsteamet bistår med tverrfaglig veiledning ved mistanke om seksuelle overgrep og vold mot barn og sakene drøftes anonymt. Målet er hvordan en best kan hjelpe barnet. Målgruppe for konsultasjonsteamet er ansatte i kommunalt barnevern, PPT, helse- og sosialtjenesten, skolesektor, barnehager, ABUP/SSHF, krisesenter og andre som er i kontakt med barn. Konsultasjonsteamet møtes hver mandag i partallsuker kl. 12:00 – 15:00. Se <https://www.statensbarnehus.no/barnehus/statens-barnehus-kristiansand/> Ring 466 17 930.

Undersøkelser ved Utredningsteamet

Utredningsteamet skal gjennom en systematisk tilnærming bidra til å avklare mistanken om et barn er eller har vært utsatt for vold og/eller seksuelle overgrep. Deltakere i utredningsteamet er terapeut fra ABUP, lege tilknyttet barnesenteret ved Sørlandet sykehus, koordinator fra Bufetat samt saksbehandler fra den aktuelle barneverntjenesten. Barneverntjenesten er henvisende instans. Utredningen foregår i åpenhet med foreldrene og forutsetter samtykke fra disse. Det utarbeides en sluttrapport. Unngå å ta opp saker i Utredningsteam som skal politianmeldes og videre til Barnehuset. Utredningsteamet har imidlertid rutiner for å overføre saken til Barnehuset hvis det kommer fram at det dreier seg om vold/sekusuelle overgrep. Ring Utredningsteamet på 466 17 930.

Legetilsyn ved legevakten/voldtekstmottak

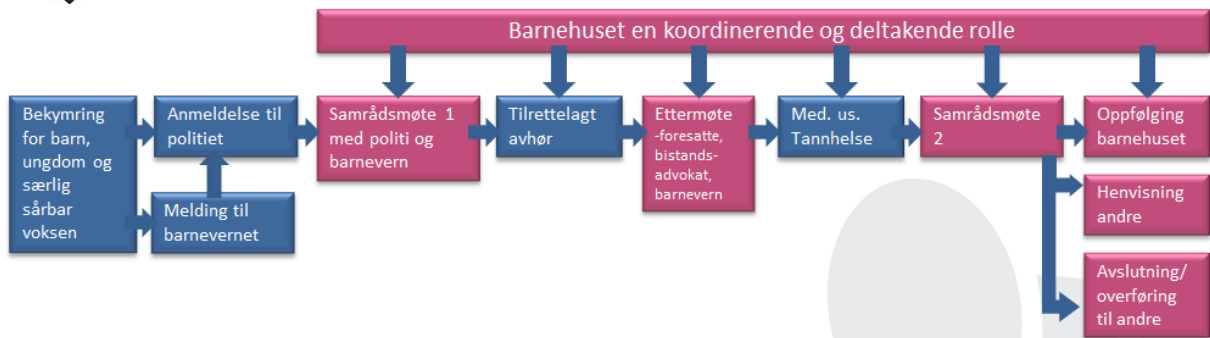
Ved behov for akutt legetilsyn kan legevakten kontaktes. De undersøker den voldsutsattes skader, og kan også dokumentere disse. Ved behov for medisinsk ivaretagelse av den voldsutsattes psykiske skader, kan legevakten henvise videre. Det finnes også voldtekstmottak og psykiatrisk sykepleier tilknyttet legevakten. Ring Voldtekstmottaket i Kristiansand på 38 07 34 00 eller Legevaktsentralen: 116 117.

Avhør og oppfølging ved Statens barnehus i Kristiansand

Utgangspunktet for å komme til Barnehuset er at politiet har mottatt en anmeldelse. Barnehuset er et statlig tiltak for barn, ungdom og deres familier når det er mistanke om at barn eller ungdom kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep. Politiet gjennomfører tilrettelagte avhør av barn under 16 år ved Barnehuset. Fristen for å gjennomføre avhøret er fra en til tre uker, avhengig av sakstype. Barnehuset tilbyr også barna oppfølging. Barnehuset i Kristiansand nås på telefon 992 57 161.

Ved mistanke om vold/overgrep i hjemmet, skal saken meldes til barneverntjenesten, eventuelt også politiet, uten å kontakte foreldrene først. Verktøy: Veileder i å oppdage og håndtere mistanke om vold/sekuelle overgrep

Barnehuset tilbyr:

- tilrettelagte avhør, medisinsk undersøkelse og tannhelseundersøkelse i barnevennlige omgivelser
- spisskompetanse på seksuelle overgrep, vold og vitne til vold i nære relasjoner
- rådgiving og konsultasjon
- koordinering av samrådsmøter mellom de involverte instanser
- støtte og veiledning til barn og pårørende
- korttidsterapi

Når barnets foresatte ikke skal følge barnet, er det Barnevernet som har ansvar for transport og for å forberede, følge, og bistå barnet etter avhør på Barnehuset. En «trygghetsperson» som barnet har tillit til kan ved behov være med som støtte for barnet (jamfør prosedyre). De som barnet skal hjem til og barnehage/skole, skal som et minimum (via barnehagestyrer/rektør) få informasjon om barnet kommer til barnehage/skolen neste dag og hva de skal melde fra om til barnevern/politi.

Ved behov for (sette)verge

Politiet oppnevner (sette)verge for barnet i tilfeller hvor mor/far er mistenkt for å være overgriper/voldsutøver eller medvirker, eller av andre årsaker ikke kan ivareta barnets rettigheter i forbindelse med tilrettelagt avhør med mer. Barnehuset tar kontakt med Tingretten som igjen oppnevner verge.

Andre aktuelle hjelpeinstanser

Alternativ til vold (ATV)

ATV Arendal tilbyr behandling til voksne menn og kvinner som utøver vold i nære relasjoner, samt i begrenset omfang til utsatte voksne og barn. Terapeutene ved ATV er psykologspesialister og familierapeuter og nås på 46 88 94 95

Krisesenteret i Arendal

Krisesenteret i Arendal gir et tilbud til fysisk, psykisk og seksuelt mishandlede kvinner, menn og deres barn, herunder også individer utsatt for tvangsekteskap eller menneskehandel. Tilbudet inkluderer et trygt, midlertidig bosted. Krisesenteret er døgnåpent, gratis og krever ingen henvisning. Krisesenteret har adskilte botilbud for menn og kvinner. Krisesenterets ansatte har lang erfaring med å kartlegge beskyttelses- og hjelpebehov hos voldsutsatte, og bistår også andre offentlige instanser med informasjonsarbeid og kompetansedeling. Krisesenteret kan kontaktes døgnet rundt på 37 01 32 80.

Ved mistanke om vold/overgrep i hjemmet, skal saken meldes til barneverntjenesten, eventuelt også politiet, uten å kontakte foreldrene først. Verktøy: Veileder i å oppdage og håndtere mistanke om vold/sekusuelle overgrep

Stine Sofies Stiftelse

Stine Sofies Stiftelse arbeider hver dag for en barndom uten vold ved å:

- Forebygge vold og overgrep mot barn
- Avdekke vold og overgrep mot barn
- Ivareta det voldsutsatte barnet og deres pårørende
- Påvirke myndighetene for å styrke rettssikkerheten

Stine Sofie Senteret er et kurs- og mestringssenter for voldsutsatte barn og unge. Målet er at kursdeltagerne, i trygge omgivelser, får oppleve glede og får ny kunnskap. Mestring og gode opplevelser sammen med andre skal danne grunnlag for å styrke deres egne ressurser. På senteret vil deltagerne møte varme og humørfylte voksne som ser viktigheten av traumebevisst omsorg. Ring Stine Sofies Stiftelse på 459 73 820.

Rutiner i Risør kommune

- [Bekymring for barn - Forpliktende samhandling når vi er bekymret](#)
- [Bekymringsmelding til Barnevernet](#)
- [Overgrep i barns nære relasjoner](#)
- [Følge barn og unge i forbindelse med avhør på Barnehuset - Prosedyre](#)

Mer informasjon

- [Dinutvei.no](#) er en nasjonal veiviser ved vold og overgrep, med blant annet nyttige råd til deg som møter voldsutsatte i jobben din.
- [www.bufdir.no](#) Barne-, ungdoms- og familieetaten
- Alarmtelefonen for barn og unge Tlf. 116 111
- Alternativ til vold Tlf. 46 88 94 95
- Døgnåpen støttetelefon for incestutsatte og pårørende Grønt nummer: 80 05 70 00
- Familiekontoret i Aust-Agder Tlf. 37 00 57 80
- Fastleger [www.fastleger.no](#)
- Helsestasjonen Risør Tlf. 37 14 97 65
- Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse Tlf. 47 80 90 50